

اسیر عابد

اسیر عابد دا اصل نال غلام رسول اسیر اے تے اوہ علمی، ادبی تے تعلیمی حلقیاں وچ اسیر عابد دے نال نال مشہور نیں۔ آپ 5 اپریل 1936ء نوں سید نگر ضلع گوجرانوالہ چوہدری مراد بخش دے گھر وچ پیدا ہوئے۔ اسیر نے پرائمری دا امتحان کوٹ بھاگا (گوجرانوالہ) تے میٹرک دا امتحان علی پور چٹھہ توں پاس کیتا۔ ایسے دوران فاضل ادبیات (اردو تے فارسی) دے امتحان پاس کیتے تے بعد وچ بی اے کر کے بی ایڈ کیتا تے کرسچین انسٹی ٹیوٹ رائے وڈ وچ اسلامیات دے استاد مقرر ہو گئے۔ فیریم اے اُردو دا امتحان پاس کر کے نومبر 1974ء وچ اردو دے لیکچرار مقرر ہوئے۔ گورنمنٹ اسلامیہ کالج گوجرانوالہ توں ریٹائر ہو گئے نیں۔

اسیر عابد دا وڈا معرکہ ”دیوان غالب“ دا مکمل تے منظوم پنجابی ترجمہ اے۔ ایس توں اڈا وہناں تے امام بوصیری دے مشہور قصیدے ”قصیدہ بردہ شریف“ دا منظوم پنجابی ترجمہ وی کیتا۔ ایسے طرحاں اوہناں نے حکیم الامت علامہ اقبال دی مشہور کتاب ”بال جبریل“ دا ”جبریل اڈاری“ دے عنوان نال منظوم پنجابی ترجمہ وی کیتا۔

اسیر عابد دے ترجمے علمی تے ادبی حوالے نال بڑے اہم، تے فنی اعتبار نال پنختہ تے سوہنے نیں۔ اوہ خالص پنجابی محاورے تے ماحول نوں بڑے سوہنے انداز نال ترجمے وچ استعمال کر دے نیں۔

غالب دی غزل دا پنجابی ترجمہ

(از اسیر عابد)

دسدے رہن جے دستن مینوں اگے بُو ہے کندھاں
میرے اڈنے شوق دے کھمب نہیں تیرے بُو ہے کندھاں

ہنجواں دی واچھڑ مومنہ گھر دا دو جے بتے لایا!
لوکو ہو گئے میرے کندھاں بُو ہے بُو ہے کندھاں

پرچھا نوں نہیں ایسہ تے اوہدے آؤن دیاں خوشیاں نہیں
جی آیاں نوں آکھن اگوں تِرپے بُو ہے کندھاں

یکھڑے دن میں رنج کے رُتا جد اُچھی ساہ کڈھیا
نیویں ہو کے میرے پیریں ڈگتے بُو ہے کندھاں

تیرے باجھوں اکھ دا ککرا و سدے گھر دی دستوں
ہر دیلے روندے رہنے آں ویکھ کے بُو ہے کندھاں

(دیوان غالب دا منظوم ترجمہ)

فرہنگ

ب	ا
بوہڑ: اپڑ، پہنچ	الفاظ: معنی
برہوں (برہا): وچھوڑا، غم	اڑانگے: کشتی دا اک داؤ
بتا سارنا: مطلب پورا کرنا	روک / سہارا
بنتی: درخواست، التجا	اُپا: علاج کرنا / جتن کرنا
بے دہتا: بے قابو	اُسارنا: تعمیر کرنا
بے دسوسا: بے یقینا	آیم: آنا / میں آیا / میں آواں
بے وادیاں: اُجڑیاں، غیر آباد	اکھان: کہاوت
بے دوسا: بے قصور	آمر: مطلق العنان حاکم / ڈکٹیٹر
بدرو: گندی نالی	آگ: گتے دے اوپر والا حصہ
بوڑما: گھیوٹی شکر	اگرست: زور والی
باگڑ: چرخے دے ڈھول جدے	استکاری: کاریگری
اُتے ماہل ہوندی اے۔	اندوہ: الم، دکھ، غم
بھوگی: گزاری	ایاناں: نابالغ، نا سمجھ
بھتا: روٹی	اوتے: انوکھے
بھاں بھاں کڑی: اُجڑی، ویران	اسرار: راز - بحیثیت
بھڑولے: چھکو	اُسارنا: جوان ہونا / ودھنا
بھویں: پھری، واپس، پرلی	اتھرے: موٹہ زور

بار : بھار، بوجھ، جنگل

پ

پر وار : خاندان

پایم : میں پایا / میں پاواں

پندھ : سفر، فاصلہ

پائمال : پیاراں تھلے لٹاڑیا

پڑتے : بھرے ہوئے

پارکھ : پڑچول کرن والا

پچھو کڑ : پس منظر

پر بندھ : بند و بست

پر چلت : جاری

پدھری : ہموار، اکو جیہی

پاتر : کردار

پرھیا : پنچائیت

پنگرن : پھٹن

پھٹکل : اکا دکا، مختلف

متفرقات : دکھرا دکھرا

ت

تا نگھے : خواہش کرنا

ترکالاں : شام دا دیا

تڑواں : اکڑیا ہوا

تودے : ڈھیلے

تراماں : تانبا

تت : گرم

ٹٹا : لکڑی دے تنے نوں کھوکھلا

کر کے بنائی ہوئی پٹری

ٹ

ٹوہاں : زیورات

ج

جُل جہان : سارا جہان

جُوہ : علاقہ، حد، بنا

جی : بندے

جتن : کوشش

جھلاں : برداشت کرنا

جلیل القدر : اُچے مرتبے والا

جھوک : پنڈ

جھلیو میں : روکیا اے

چ

چت : دل

چشماں : اکھاں

چخا : اگ دا بھانڈ

چس : سواد، مزا

چوہرے : چومہرے

چترکاری : فن کاری

چھوپے : ڈیرے، من چھٹیاں

چھوٹا : کلہاڑیاں / ٹوکے

چھٹیاں گیاں : دھوکہ کھاگیاں

چھمک : پتلی، نرم شہنی

ح

حلقہ آداریت : منن والیاں دا گروہ

خ

خصمانا : سرپرستی کرنا

خواہسین : چاہت

خلقیس : اوس نے بنایا

د

دھر : نمک، نشانہ بنالینا

دیسجے : بتائے

داج دہونی : بغیر داج دے

دھوا نکھیا : دھواں لگیا، کالا / سیاہ

داخ : انگور دا گچھا

دُئی : دنیاوی

دسجے : دتے

دھرگ : پھٹکار

دھرو : ظلم

ڈ

ڈٹھیاں : دیکھیاں

ڈنگیاں : ٹیڑھی

ڈھیندے : ڈگدے

ر

رَسد : راشن، ذخیرہ

رَت : خون

رُتنا : رویا

راہک : مزاج

تحقیق : کھوج

رہتل : رہن سہن دا طریقہ

رجھایوں : مناویں، خوشی کریں

روم، روم : وال، وال

رجھونیں : راجا

س

سُولاں : کٹڑے

سادھاں : درویش

سج صباہیں : شام سویرے

ساوے : ہرے، سبز

ستکارن : تعریف کرنا

— ف —

فیکون : بس ہو گیا
فیل صوفیاں : فلسفہ ذاتی

— ق —

قلمبوت : جسم، چشم

— ک —

کائی : کوئی

کاکھ : کلڑ

کوتڑا : جھوٹا

کولّا : اُٹا، اوکھا

گکرا : اکھ دیاں پوٹیاں دالال حصّہ /

اکھاں دی بیماری

گکھ : پیٹ

کاڈھاں کڈھنا : کھوج لانا

کارنے : کم، کارنامے

کنک : لشکر، فوج

گرنگ : پنجہ

کینڈے : کس دے

کھندکاں : گرمی کھانا

کھڑا کھڑی : لڑنا جھگڑنا

کھمب : پر

سُکھنا : سوہنا، صاف

سمرن : یاد کرنا

سجھو : سٹھی ہونا، گلی

سٹوپ : بدھ مذہب دی عبادت گاہ

سوہارا : برکت والا

سیس : دُعا

سم : سوں کے

سُوہ : کھوج، پتہ لگانا

— ش —

شوہ : محبوب، خاوند

شوم : کنجوس

شیہنا : شیراں / شیر

— ص —

صُفّہ : چبوترہ

— ع —

عشوہ : ناز، نخرہ

عین عیاں : بالکل ظاہر

عرضاں : لکھتاں، درخواستاں

— غ —

غُرپ : ہضم

مول : بالکل
 محراب : متھے وال نشان / امام دے
 کھلون دی تھان
 منبر : مسیت دی اوہ تھان جتھے
 مولوی بہہ کے واعظ کر دے
 ماہل : چرخے دا دھاگا جیدے نال
 چرخہ چلدا اے۔
 مہاندرا : شباہت۔ مُونہہ متھا
 مشکریاں : تسخریاں، مذاق
 مہار : رُحمان
 مسان : مُردے ساڑن دی تھان
 مخطوطے : قلمی کتاباں / نسخے
 گھمار : سوراخ
 میکھلا : گل دا کینٹھا
 میرے : زمین دا اوہ حصہ جہدے فوج
 ادھی ریت ادھی مٹی ہوندی
 اے / زمین دی قسم۔

ل

نیر : اتھرو، ہنجو
 نمائی : عاجز، مسکین
 نام نمود : عزت، قدر و قار

کھاری : ٹوکری
 کھنڈی : جیہڑی تیکھی نہ ہووے
 کھنڈا : کھلدا

گ

گولی : بانڈی، نوکرانی
 گنڈھیں : شادی پکی کرنا
 گن : خوبی
 گالے : پراگے
 گھت : ڈانا
 گھسمیلا : ہلکا، مٹیالا، دھندلا
 گوہ : غور
 گلی : روٹی

ل

لائیاں : آلے دوالے
 لیکھا : رقم دا حساب
 لوہندیاں : ساڑیاں
 لیکاں : الزام، تہمتاں
 لدھا : پایا، لہو لیا

م

مٹپ : چبوتر، شیج
 ماڑیاں : حویلیاں

وحدت المشہور: توحید دی فلسفیانہ تشریح
کہ اللہ ہی ذات دامشابدہ کیتا
جاسکدا اے۔

وسرنا: بھلنا
ون: جنگل دا اک ٹکڑ

ونجا اے: بیوپاری
ورتن بھاجی: خوشی غمی دے موقع تے درتارا
واڈھے: کنک وڈھن والے

— ۵ —

ہوند: وجود
ہکڑیاں کوں: اکناں کوں

نہجی: بے شرم / جس نوں لاج نہیں
نہیں: ندی، نہر
نیوٹھہ: پیار، محبت
نخنجی آقرب: اصلوں نیڑے

— و —

وت: پھر، فیر
ونجاہم: گنونا / میں گنویا
واچھڑ: مینہ دی بوچھاڑ
وحدت الوجود: توحید دی فلسفیانہ تشریح
کہ اللہ ہی ذات امی موجود ہے۔

اسم تصغیر بنان دا طریقہ

پنجابی وچ اسم تصغیر دو مقصد اکرن لئی بنایا جاندا اے۔ اک تے 'نکے' دے
معنیاں لئی تے دوجا لڑپیار واسطے 'ایہدے وچ دو معروف طریقے ہیں۔
۱۔ لفظ دے آخر وچ 'ڑا' یا 'ڑی' دا واڈھا کر دتا جاندا اے مثلاً

پچھ	پچھڑا	دکھ	دکھڑا
مکھ	مکھڑا	صندوق	صندوقڑی
پچی	پچھڑی	دیگ	دیگڑی

2۔ کچھ لفظاں دے آخروچوں الف اڈا کے 'کا' دا وادھا کرتا جاندا اے
مثلاً : ڈنڈا ڈنڈکا

لفظ بنان دا طریقہ

کسے نوں پکارن یا بلان لئی اسم مذکر دے آخروچ "یا" وادھا دتا جاندا اے۔
مثلاً : بشیر بشیریا سوہنا سوہنیا
کچھا کچھیا بھیرا بھیریا
جے اسم مؤنث ہووے تے اوہ دے آخروچ "یا" نہیں سگوں (یئے)
دا اضافہ کیتا جاندا اے جوئیں : واری واریئے سوہنی سوہنیئے
بعض ویلے لفظ مذاتوں پہلے مذکر لئی اے، اوئے وے تے مؤنث لئی اے، 'نی'
دے لفظ دی ورتے جاندا اے جوئیں :
وے بشیریا اوئے سوہنیا نی داریئے وغیرہ

حاصل مصدر بنان دا طریقہ

مصدر نوں حاصل مصدر بنان لئی پنجابی وچ کئی طریقے ورتے جاندا اے۔

1۔ مصدر دے آخر توں "نا" ہٹا دتا جاوے مثال دے طور تے :

چمکنا	چمک	چمکنا	چمکنا
کھیڈنا	کھیڈ	لٹنا	لٹ

2۔ مصدر وچوں صرف 'ن' غائب کر دتا جاوے مثال دے طور تے :

جھگڑنا	جھگڑا	تڑفنا	تڑفنا
رگڑنا	رگڑا	بھڑکنا	بھڑکا

3- مصدر دا 'نا' ہٹا کے 'اٹی' دا اضافہ کر دتا جاوے :

لکھنا	لکھائی	پڑھنا	پڑھائی
ودھنا	ودھائی	دھونا	دھوائی

4- مصدر دا 'نا' ہٹا کے 'ت' لگا دینا :

چلنا	چلت	پڑھنا	پڑھت
لکھنا	لکھت	پڑھنا	پڑھت

5- مصدر دا 'نا' کے 'اوٹ' دا واو دھا دی کیتا جائز اے مثال دے طور تے :

بننا	بناوٹ	سجنا	سجاوٹ
------	-------	------	-------

6- صفت دے اگے "ن" دا واو دھایاں مصدر دا "نا" ہٹا کے ان دا واو دھا مثلاً :

اچانا	اچان	بنانا	بنان
ودھانا	ودھان	اٹھانا	اٹھان

اکو جیہے لفظاں وچ زیر زیر تے پیش نال معنیاں دا فرق :

دو جیاں زبانان دی طرحاں پنجابی وچ وی اعراب دے بدلن نال لفظاں دے

معنی بدل جانداں نہیں مثلاً :

ٹل	گھنٹہ	بجھدے	نسدے
ٹل	زور	بجھدے	گلے ہوندے
ٹل	میکھا	بجھدے	سڑدے
رَسنا	وَسنا	پٹنا	اُکھاڑنا
رِسنا	وُگنا سمننا	پٹنا	برباد ہونا
رُسنا	ناراض ہونا	پٹنا	ماتم کرنا

رگڑ (فعل امر)	کل	مشین	کل
ملاقات کر	یل	چھٹنی	کل
قیمت	مل	سارا	کل
سُونا	تُون	گنتی کر	گن
نمک	تُون	وصف	گن

امتحانی پرچیان دی تدوین لئی سفارشات

(ب) بارھویں جماعت لئی

نثر — 40 نمبر (مضمون = 30 نمبر + مرکزی خیال = 10 نمبر)

نظم — 30 نمبر (شاعراں دے ناں نال شعراں دی تشریح)

15 نمبر ادبی اصناف + قواعد (الفاظ سازی)

(اصناف ادب - 10 نمبر، قواعد - 5 نمبر)

15 نمبر شاعراں دی حیاتی تے فن

کل نمبر 100

مطالعے لئی کتاباں

- 1۔ ابیات سلطان باہو رحمۃ اللہ علیہ
 - 2۔ احسن القصص
 - 3۔ اکلاپے داماسافر
 - 4۔ بول فرید رحمۃ اللہ علیہ
 - 5۔ تصوف تے پنجابی دے صوفی شاعر
 - 6۔ پنجاب دے لوک گیت
 - 7۔ پنجابی ادب دی کہانی
 - 8۔ پنجابی لوک گیتاں دافنی تجزیہ
 - 9۔ پکی روٹی
 - 10۔ مطالعہ غلام رسول عالمپوری
 - 11۔ پنجابی ادب دا ارتقاء
 - 12۔ نوک پلک
- مرتبہ: سلطان الطاف علی
مولوی غلام رسول عالمپوری
عارف عبد المتین
مرتبہ: ڈاکٹر فقیر محمد فقیر
ڈاکٹر سرفراز حسین قاضی (مرحوم)
مرتبہ: مقصود ناصر چوہدری
عبد الغفور قریشی
ڈاکٹر سرفراز حسین قاضی (مرحوم)
مرتبہ: ڈاکٹر شہباز ملک
ڈاکٹر محمد بشیر گورایا
ڈاکٹر انعام الحق جاوید
ڈاکٹر اسلم رانا (مرحوم)

فرمان قائد اعظم

آپ کی توجہ صرف حصول علم کے لیے وقف رہے
صرف اسی صورت میں آپ اپنے ملک کو دنیا کا عظیم
ملاقت ور اور ترقی یافتہ ملک بنا کر سرخروئی حاصل
کر سکتے ہیں۔
(نوجوانوں سے خطاب)

اپیل

پنجاب ٹیکسٹ بک بورڈ آپ کا اپنا ادارہ ہے جو پنجاب کے طلبہ و طالبات کے لیے معیاری اور سستی
کتاب مہیا کرتا ہے جن پر بورڈ کا منوگرام موجود ہوتا ہے۔ ان کی کتاب کی ماہرین کی زیر نگرانی کی جاتی ہے تاکہ
بچوں میں تحقیقی صلاحیتیں اجاگر ہوں۔ کچھ ماہرین ایسی کتاب شائع کرتے ہیں جن میں سو اہل جوانا محکم
مواہوتا ہے۔ ان کتاب میں نمونہ پیپر لگا ہوا ہے، خلاصہ، جاہلہ، وغیرہ شامل ہیں۔ ایسی کتاب کورٹ لینے سے
طلبہ و طالبات امتحان تو شاید پاس کر لیں مگر ان کی ذہنی تربیت نہ ہونے کے برابر ہوتی ہے۔ ایسے بچے اعلیٰ پیر
دارانہ اداروں میں کام ہو جاتے ہیں۔

محترم والدین! سائنس دان اور علم و علم کے طالب علموں کو مطلع کیا جاتا ہے کہ وہ کسی قسم کی غیر معیاری کتاب
خریدنے کے پابند نہیں ہیں اور اگر کوئی فرد انھیں اس سلسلے میں مجبور کرے تو پھر چاہیں، پنجاب ٹیکسٹ بک بورڈ کو
اطلاع دیں۔

پنجاب ٹیکسٹ بک بورڈ

ڈائریکٹر تعلیم

بی ایچ ڈی ٹرسٹ (کراچی)

(سٹرکچر، ۱۱۱، انٹرنیٹ)

کراچی

پنجاب ٹیکسٹ بک بورڈ

21-E-II، گلبرگ III، لاہور